

สตรีกับบทบาทในการพัฒนาชุมชน
อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี¹
Women with role in developing
in Srimuang Mai District Ubon Ratchathanee

ชรัญดา คำนั้นดา²

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพ บทบาทของสตรีในการพัฒนาชุมชน และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของสตรีในการพัฒนาชุมชน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๑๕ คน โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก จะทำการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการอ้างอิง และอธิบายประเด็นการศึกษา เรื่อง สตรีกับบทบาทในการพัฒนาชุมชน อำเภอศรีเมืองใหม่ โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการเข้าไปหาข้อมูลในพื้นที่ และสัมภาษณ์จากผู้สามารถให้ข้อมูลหลัก

ผลการวิจัยพบว่า ๑) สตรีที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทสตรีกับการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน เพราะการศึกษาจะทำให้บุคคลมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น มีวิสัยทัศน์ แนวคิด มุมมองและทัศนคติ ในการดำเนินชีวิตที่กว้างขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะสตรีที่มีระดับการศึกษาที่สูงจะมีการพัฒนาศักยภาพของสตรีอยู่เสมอ เช่น การเขียนโครงการขอรับการสนับสนุนเงินจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ๒) สตรีที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทสตรีกับการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน สตรีที่มีรายได้มากกว่าจะมี มุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจ มุ่งเน้นให้สตรีในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนาศักยภาพสตรีในตำบล หมู่บ้าน และ ๓) ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทสตรีกับการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน จึงไม่มีผลกับความคิดเห็นต่อบทบาทสตรีกับการพัฒนาชุมชน แต่สตรีที่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนเป็นระยะเวลานาน จะมีความน่าเชื่อถือมากกว่า

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระเรื่อง สตรีกับบทบาทในการพัฒนาชุมชน อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

² นักศึกษาปริญญาโท โครงการทวีปริญญาโท หลักสูตรทวีปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ABSTRACT

The objective of this research is to study the condition of the role of women in community development and to study the factors affecting the role of women in community development. The sample group includes the women's development committee, Si Mueang Mai District, Ubon Ratchathani Province consisted of ๑๕ people, which was a qualitative research. It's an in-depth interview. Interviews will be conducted to gather information for reference. Also explaining the issue of education on women and their role in community development Si Mueang Mai District by using a method to find information in the area and interviews from key informants

The results showed that ๑) women with different educational levels. There was different opinions on the role of women and community development. Because education gave a person a broader knowledge, vision, ideas, perspectives and attitudes. In a wider life whether it is social, economic, cultural and environmental. In particular, women with higher education levels are constantly developing women's potential, for example writing a project requesting funding from the Women's Role Development Fund. ๒) Women with different incomes that were different opinions on the role of women and philosophical development of sufficiency economy. Women with higher incomes were more economically focused. Focusing is on women in the community to earn more. Whether product development of women's potential in sub-districts, villages and ๓) women with different lengths of residence, there were no different opinions on the role of women and community development. Therefore, it has no effect on opinions on the role of women and community development. Women live in the community for a long time that was reliable more.

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันทั่วโลกประชาชนมีสิทธิเท่าเทียมกันจะเห็นได้ว่าสตรีมีบทบาทในการดำเนินงานและเป็นผู้นำทั้งภาครัฐและเอกชนมากยิ่งขึ้นอันเนื่องมาจากความเสมอภาคทางด้านสังคมที่ผู้หญิงและผู้ชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน ดังจะเห็นได้จากสังคมปัจจุบันที่สตรีเองเป็นฝ่ายทำงานหาเงินมาจุนเจือครอบครัวเช่นเดียวกับผู้ชาย ทำให้ศักยภาพของผู้หญิงและผู้ชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน หรืองานบางอย่างผู้หญิงสามารถทำได้คล้ายผู้ชาย ไม่ว่าจะเป็นในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม หรือ ประเทศ ดังจะเห็นได้จากอดีตที่มีสตรีเข้ามามีบทบาททางการเมืองและการบริหารในระดับประเทศ เช่น อดีตสตรีหมายเลขหนึ่งของอาเซียนนางสาว เปรองภรรยา พลเอกเปรอง ประธานาธิบดีอาเซียนนางสาว พ.ศ.๒๔๘๙ - ๒๔๙๕ นางอินทรา คานธี อดีตนายกรัฐมนตรีอินเดีย นางสิริมาโว บันดาราไวยาเก อดีตนายกรัฐมนตรีศรีลังกา และเป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของโลก ในปี ๒๕๐๓ นางอังเกลา แมร์เคิล นายกรัฐมนตรีเยอรมันนี้ ส่วนประเทศเพื่อนบ้านของไทยก็มีผู้นำสตรีที่โดดเด่นอย่างมาก เช่น นางองซาน ซูจี ของประเทศพม่า นางกลอเรีย อาร์โรโย อดีตประธานาธิบดีคนที่ ๑๔ ของฟิลิปปินส์ รวมทั้งนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีคนที่ ๒๘ และเป็นนายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของไทย จะเห็นได้ว่าจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้นำสตรีมีบทบาทอย่างอื่นทางการเมืองและการบริหารประเทศ

ประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนาต่างก็มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ส่วนหนึ่งที่สำคัญคือ การเปลี่ยนแปลงหน้าที่และบทบาทของผู้หญิงซึ่งจะเชื่อมโยงให้ผู้หญิงมีโอกาสเข้าสู่กระบวนการพัฒนาได้มากขึ้น ปัจจัยของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในด้านบทบาทและหน้าที่ของผู้หญิง มีดังนี้(สุดสวาท ดิศโรจน์, 2533. หน้า 104)

ประการแรกผู้หญิงมีบุตรน้อยลง ทำให้ลดภาระในการทำงานบ้าน ทำให้ผู้หญิงมีเวลาเพื่อการพัฒนาตนเองและเข้าร่วมกิจกรรมอื่นได้มากขึ้น

ประการที่สอง การทำงานเชิงเศรษฐกิจของผู้หญิงที่เพิ่มขึ้น ย่อมหมายถึงการมีส่วนร่วมรับผิดชอบด้านหารายได้ให้กับครอบครัว ย่อมทำให้ผู้หญิงมีสิทธิมีเสียงมากขึ้นในครอบครัวละในสังคมโดยรวม

ประการที่สาม ผู้หญิงมีการศึกษาดีขึ้น เนื่องจากพัฒนาทางการศึกษาของประเทศต่างๆในปัจจุบัน ทำให้ช่องว่างทางการศึกษาระหว่างชายและหญิงลดลง ซึ่งการศึกษานับเป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยเพิ่มทักษะในการทำงานอาชีพและช่วยพัฒนาตนเองของผู้หญิง

จากปัจจัยทั้งสามประการ ทำให้ผู้หญิงมีความสามารถในการตัดสินใจ มีการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตรับโอกาสที่สังคมสมัยใหม่หยิบยื่นให้ทำให้ผู้หญิงพร้อมที่จะพัฒนาตนเองละเข้าไปมีส่วนสำคัญในการพัฒนาสังคมในที่สุด

จากที่ผ่านมามีบทบาทของผู้ชายในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจจะได้รับการยอมรับมากกว่า เนื่องจากผู้ชายจะเป็นเพศที่ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถมากกว่าผู้หญิง เช่น ได้รับการศึกษาสูงกว่าทำงานในตำแหน่งสำคัญๆมากกว่า เป็นต้น ฉะนั้นบทบาทของผู้หญิงที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาจึงเป็นรอง ทั้งนี้คงต้องพิจารณาจากความเป็นจริงที่ว่าภาระหน้าที่ของผู้หญิงในครอบครัวเกี่ยวกับงานบ้านนั้น เป็นข้อจำกัดของผู้หญิงในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ ทั้งที่ผู้หญิงเองเป็นทรัพยากรที่มีจำนวนครึ่งหนึ่งของประชากรทั้งหมด ผลที่เกิดตามมาจากหน้าที่ผู้หญิงมีบทบาทที่เป็นรองก็คือผู้หญิงจะขาดความเชื่อมั่นและเป็นผลต่อการพัฒนา และในขณะที่เดียวกันผู้หญิงเองก็ได้รับผลของการพัฒนาไม่เต็มที่ รวมทั้งต้องพึ่งพิงผู้ชายทางด้านเศรษฐกิจ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของผู้หญิงสามารถกระทำได้หลายแนวทาง เช่น การมีข้อมูลกัมพูชาในระดับชาติ การมีนโยบายที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้หญิง การจัดให้มีทรัพยากรที่เพียงพอ และมีการติดตามและ

ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง และผู้หญิงควรเป็นส่วนหนึ่งของการกำหนดวัตถุประสงค์และวิธีการพัฒนา การพัฒนากลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติและมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง โดยมีอำนาจเท่าเทียมผู้ชาย ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาต่างๆ นอกจากนั้นโครงการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องอาศัย ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ถึงการรับรู้ของผู้ชายและผู้หญิง และการกระทำตามบทบาทของตน รวมทั้งการ เปลี่ยนแปลงบทบาทให้มีความทันสมัย แม้ว่าผู้หญิงจะเป็นเป้าหมายสำคัญในแผนและโครงการพัฒนาต่างๆ หรือไม่ก็ตาม ย่อมมีผลกระทบต่อผู้หญิงไม่มากก็น้อย ความเข้าใจเพียงอย่างเดียวไม่สามารถให้หลักประกันว่า ความหวังในการพัฒนาของผู้หญิงประสบความสำเร็จ องค์การสหประชาชาติได้จัดทำแนวทางการ พัฒนาการมีส่วนร่วมของผู้หญิงในการพัฒนาทั้งในระดับประเทศและระดับโครงการ (Pielila and Vickers, 1996.อ้างใน วันทนีย์ วาสิกะสิน,2546.) สำหรับระดับชาติจะต้องมีการนำเอาสถานการณ์ของผู้หญิงมา วิเคราะห์ ในทางการเมืองจะต้องมีความจริงจังต่อประเด็นปัญหาของผู้หญิง และในการกำหนดกลยุทธ์ในการ พัฒนาจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้หญิงมีส่วนร่วมสำหรับระดับโครงการ จะต้องวิเคราะห์สถานการณ์ของท้องถิ่น เช่น การแบ่งงานตามบทบาททางเพศ การนำแรงงานผู้หญิง และเทคโนโลยีที่ช่วยประหยัดแรงงานมาใช้ จะต้องมีการจัดโครงการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะและความเป็นผู้นำของผู้หญิง สื่อสารความเห็นและความ ต้องการของผู้หญิงจากท้องถิ่นไปยังระดับกำหนดนโยบาย รวมทั้งจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นให้ นอกจากนั้น คือการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การติดตามประเมิน โครงการและการรายงาน (Pietal and Vickers, 1669 อ้างใน วันทนีย์ วาสิกะสิน, 2546.)นอกจากแนวคิดดังกล่าวข้างต้นได้มีการพัฒนาที่นำผู้ชายและผู้หญิงเข้ามา มีส่วนร่วมและบทบาท เพื่อให้เกิดความเสมอภาคทางเพศ และเพื่อให้ทั้งชายและหญิงได้รับประโยชน์จากการ พัฒนา (United Nations,200.P.304 อ้างใน วันทนีย์ วาสิกะสิน,2546.)

บทบาทของผู้หญิงในการพัฒนาได้เพิ่มความชัดเจนมากขึ้น และได้แปรเปลี่ยนความคิดดั้งเดิมที่เคยมี มาในหลายๆสังคม รวมทั้งสังคมตะวันตกที่ผู้หญิงมักถูกกีดกันออกจากการมีส่วนร่วมในทางเศรษฐกิจ การเมือง รวมทั้งการถูกรอบงำทางวัฒนธรรม เช่น ปรัชญากรีกโบราณของอริสโตเติล (Aristotle) ที่มีความ เชื่อว่าความเหนือกว่าของเพศชายเป็นเรื่องของธรรมชาติหรือชีวภาพ และจริยศาสตร์ของ Aristotle จึงเป็นเรื่องที่ผู้ชายพยายามควบคุมผู้หญิงไว้เพื่อให้ผู้หญิงเชื่อฟัง ดังนั้น ผู้ชายที่ปฏิบัติต่อผู้หญิงอย่างเสมอ ภาคจึงเป็นเรื่องน่าละอาย (Lange,1983.PP.1-4 อ้างใน สุชีลา ดันชัยนันท์, 2531) ฉะนั้น มิติใหม่ของการ พัฒนาก็คือลดความสำคัญของบทบาททางเพศตามประเพณีที่สังคมกำหนดและสร้างจิตสำนึกของชายและ หญิง เสียใหม่ แม้ว่าจะเป็นเรื่องยากที่จะแก้ไขและเปลี่ยนแปลงก็ตาม

สังคมไทยในอดีตมักจะมีมุมมองว่าบทบาทการผู้นำเป็นลักษณะเฉพาะของชาย โดยที่หญิงเป็นเพียง ผู้สนับสนุนหรือเป็นแรงกระตุ้นเพื่อให้ชายได้ก้าวไปสู่เป้าหมายของความสำเร็จนั้นๆ แต่การตัดสินใจโดยยึด คำนิยมในอดีต บางครั้งดูเหมือนจะขาดเหตุผลและความเป็นธรรมโดยเฉพาะเมื่อถูกใช้กับผู้หญิงซึ่งถูกค่านิยม เดิมมองว่า มีบุคลิกภาพที่อ่อนแอและความมั่นใจในตนเอง จึงไม่เหมาะสมกับที่จะมีบทบาทในการพัฒนา ทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา และการพัฒนาชนบท บทบาทของผู้หญิงไทยตามกฎหมายไทยแต่ เดิมนั้นถูกมองว่ามีแต่ภาระหน้าที่ ไม่มีสิทธิเหมือนชายและมีฐานะทางสังคมที่ด้อยกว่าชายมาก ทั้งนี้เพราะ ผู้หญิงไม่มีสิทธิหน้าที่หรือบทบาททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม แต่อย่างใด นอกจากนี้ผู้หญิงไทยยังถูก มองว่าเป็นเพียงวัตถุบำบัดความใคร่และเป็นทาสรับใช้ที่ซื้อสัตย์ในครัวเรือน เนื่องจากถูกกีดกันไม่ให้ได้รับ การศึกษา ทำให้ไม่มีโอกาสแสดงความสามารถทางสติปัญญา เศรษฐกิจ การเมืองและสังคม

ในอดีตสตรีถูกทำให้เฉื่อยชาต่อการฝึกฝนสติปัญญาและแสวงหาความรู้ ไม่สนใจการเมือง ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง รวมทั้งขาดความกล้าในการตัดสินใจทำในสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวของสภาพแวดล้อม ของผู้หญิงเอง ไม่ว่าจะเป็นสภาพที่ด้อยกว่าผู้ชาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยม และการแบ่ง

ชนชั้นในสังคม ลักษณะนิสัยที่ต้องอยู่ในกรอบให้สังคมยอมรับ สภาพดังกล่าวเป็นความกดดันที่ก่อให้เกิดแรงผลักดันให้ผู้หญิงไทยในยุคใหม่ต้องลุกขึ้นต่อสู้เพื่อยกระดับฐานะของผู้หญิงให้ทัดเทียมกับผู้ชาย ซึ่งจะเห็นบทบาทอันหลากหลายที่แสดงถึงความท้าทายในการก้าวสู่ความเป็นสตรีผู้นำในสังคมยุคใหม่ในหลากหลายอาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการก้าวสู่ตำแหน่งรัฐมนตรีหญิง การเป็นสมาชิกวุฒิสภาอันทรงเกียรติ ผู้ว่าราชการจังหวัดหญิง เจ้าของกิจการขนาดใหญ่ ผู้จัดการธนาคาร หรือการเข้าไปมีบทบาทในการบริหารท้องถิ่นเคียงบ่าเคียงไหล่กับนักปกครองชาย เช่น กำนันหญิง ผู้ใหญ่บ้านหญิง เหล่านี้ล้วนเป็นการปรับเปลี่ยนฐานะและบทบาทของผู้หญิงเพื่อเข้าสู่ความเป็นผู้นำในสังคมยุคใหม่ เพราะมีโอกาสได้รับการศึกษาและแสดงบทบาทเป็นผู้นำของบ้านเมืองได้มากกว่าสมัยก่อน จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าทุกวันนี้ผู้หญิงมีความเป็นผู้นำที่ทัดเทียมหรือบางกรณีก็สูงกว่าผู้ชาย และบทบาทนี้เองทำให้ผู้หญิงก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งด้านทัศนคติและค่านิยมในสังคมยุคใหม่ จนทำให้มีการยอมรับในเรื่องสิทธิเสรีภาพและความสามารถของผู้หญิงมากกว่าแต่ก่อน เช่น การมีสิทธิที่จะใช้นามสกุลของตนเอง หลังจากจดทะเบียนสมรส

วัฒนธรรมทางสังคมและการปกครองของไทยนับแต่โบราณมาไม่เปิดโอกาสให้สตรีเข้ามามีบทบาททางปกครองได้เช่นเดียวกับบุรุษ กล่าวคือสตรีไทยถูกจำกัดบทบาท สิทธิและเสรีภาพบางอย่างให้อยู่ในวงแคบๆ ประกอบกับขนบธรรมเนียม ประเพณีและความเชื่อ ค่านิยมที่จะให้สตรีเก็บตัวอยู่แต่ในบ้านดูแลครัวเรือน แต่ในปัจจุบันความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ได้มีส่วนในการผลักดันให้สตรีมีบทบาทที่เปลี่ยนแปลงไป ภายใต้ภาวะของการแข่งขันทางสังคมและค่าครองชีพที่สูงขึ้นทำให้สังคมไทยได้เปิดโอกาสให้สตรีไทยแสวงหาความรู้และความสามารถมากขึ้น สตรีได้เรียนรู้ถึงสิทธิและหน้าที่ของตนที่มีต่อสังคม และเริ่มมีบทบาทนอกบ้าน โดยการเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมต่างๆ (กิตติสันต์ ทัดตะพันธ์, ๒๕๕๓)

สตรีมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนสังคม และประเทศชาติมาตลอดหลายศตวรรษด้วยเหตุนี้ทั่วโลกต่างเห็นความสำคัญในการพัฒนาให้สตรีมีศักยภาพ เพื่อนำเอาความรู้ความสามารถมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาสังคมในที่สุด ดังจะเห็นได้จากการประชุมระดับโลก เรื่องสตรี ครั้งที่ 4 ขององค์การสหประชาชาติ เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ.2538 ณ นครปักกิ่งสาธารณรัฐประชาชนจีน และให้ประกาศปฏิญญาปักกิ่งและแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรี เพื่อใช้ในทุกประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ รัฐบาลไทยในฐานะประเทศสมาชิกก็ได้รับแผนปฏิบัติการเพื่อความก้าวหน้าของสตรีมาใช้ด้วย และให้คำมั่นที่จะนำมาพร้อมกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) พร้อมทั้งจะจัดให้มีการดำเนินงานตามแผนโดยครบถ้วน (เวทีสตรีไทย, 2539. หน้า 1)

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อศึกษาสภาพ บทบาทของสตรีในการพัฒนาชุมชน
๒. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของสตรีในการพัฒนาชุมชน

คำถามงานวิจัย

“สตรีมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนอย่างไร”

สมมติฐานการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของสตรีในการพัฒนาชุมชน อำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

ขอบเขตการวิจัย

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา :การศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยเน้นศึกษาบทบาทผู้นำสตรีในอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) จะทำการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการอ้างอิง และอธิบายประเด็นการศึกษา เรื่อง สตรีกับบทบาทการพัฒนาชุมชน อำเภอศรีเมืองใหม่ โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการเข้าไปหาข้อมูลในพื้นที่ (Field Research) และสัมภาษณ์จากผู้สามารถให้ข้อมูลหลัก (KEY - informants)

มีตัวแปร ๒ กลุ่ม ดังนี้

๑) ตัวแปรต้น (independent variables) ดังนี้

- ระดับการศึกษา
- รายได้
- ระยะเวลาที่อาศัยอยู่

๒) ตัวแปรตาม (dependent variables)

- ๑) ด้านเศรษฐกิจ
- ๒) ด้านสังคม
- ๓) ด้านวัฒนธรรม
- ๔) ด้านสิ่งแวดล้อม

๒. ขอบเขตด้านประชากร

คณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๑๕ คน (อ้างถึงคำสั่งจังหวัดอุบลราชธานี ที่ ๔๗๖๕๒/๒๕๖๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอศรีเมืองใหม่ (กพสอ.) และคณะกรรมการที่ปรึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

๑) แบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อนำไปสู่การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยเก็บบันทึกด้วยการจดบันทึกและบันทึกเสียง

๒) การสังเกตการณ์ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมของผู้นำสตรีต่อการปฏิบัติหน้าที่ แนวทางการพัฒนาชุมชน และจะได้นำมาข้อมูลมาวิเคราะห์ต่อไป

ผู้วิจัยกำหนดประเด็นหลักของคำถามในการทำวิจัยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล

(In-Depth Interview)

คำถามที่ ๑ สตรีในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้านสังคมอย่างไร

คำถามที่ ๒ สตรีในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้านเศรษฐกิจอย่างไร

คำถามที่ ๓ สตรีในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้านวัฒนธรรมอย่างไร

คำถามที่ ๔ สตรีในชุมชนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไร

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

๑) การวิจัยเอกสาร เป็นการศึกษาเกี่ยวกับสภาพภูมิหลังชุมชน จุดกำเนิดกองทุน กลุ่มอาชีพ ประวัติการดำรงตำแหน่งของผู้นำสตรี หรือรางวัลที่ได้รับและแนวคิดทฤษฎีตลอดจนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒) การวิจัยภาคสนาม ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเพื่อเก็บข้อมูลความคิดเห็นของผู้นำ เพื่อนร่วมงาน หรือผู้รู้ในชุมชน สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เพื่อยืนยันและสนับสนุนผลการศึกษภาคเอกสารที่เกี่ยวข้อง

๓) การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Description Analytical) การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น นำเอาข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึก การถอดเทปเสียง รูปภาพและการสังเกตการณ์ มาจัดหมวดหมู่เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล หากพบว่าประเด็นใดไม่สมบูรณ์ ซึ่งข้อมูลที่จดบันทึกนี้แบ่งแยกระหว่างส่วนที่เป็นข้อมูลจริงกับส่วนที่เป็นความคิดเห็นของผู้ศึกษา หลังจากนั้นจึงใส่ความเห็น การตีความการสรุปหรือการโยงเข้าสู่กรอบแนวคิดทฤษฎีแล้วอธิบายตามวัตถุประสงค์แต่ละข้อ

ขอบเขตระยะเวลา: ดำเนินการในช่วงเดือน มิถุนายน - เดือนกันยายน ๒๕๖๔

ขอบเขตด้านพื้นที่ : อำเภอสตรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี

กรอบการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

แนวคิด/ทฤษฎี	ปัจจัยต่อการแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชน	แนวโน้มบทบาทความเป็นผู้นำของสตรีในการพัฒนาชุมชน
๑. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทสตรี ๑) แนวคิดบทบาทสตรี ๒) แนวคิดสตรีนิยม ๒. แนวคิด/ทฤษฎีภาวะผู้นำ ๓. แนวคิด/ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน ๔. ยุทธศาสตร์ของประเทศไทย ที่เกี่ยวกับการพัฒนาสตรี (พ.ศ.๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ๕. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๑. ระดับการศึกษา ๒. รายได้ ๓. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่	๑. ด้านเศรษฐกิจ ๒. ด้านสังคม ๓. ด้านวัฒนธรรม ๔. ด้านการเมืองการปกครอง ๕. ด้านสิ่งแวดล้อม

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่อง สตรีกับบทบาทการเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชน อำเภอสตรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัย ดังนี้

๒.๑ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทสตรี

๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท

๒.๓ แนวคิด/ทฤษฎีการพัฒนาชุมชน

๒.๔ แนวคิด/ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

๒.๕ ระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการศึกษาในครั้งนี้ คือ เพื่อศึกษาสภาพ บทบาทของสตรีในการพัฒนาชุมชน เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทความเป็นผู้นำของสตรีในการพัฒนาชุมชน และเพื่อวิเคราะห์แนวโน้ม บทบาทความเป็นผู้นำของสตรีในการพัฒนาชุมชนในอนาคต โดยมีขอบเขตด้านเนื้อหา : การศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นศึกษาบทบาทผู้นำสตรีในอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการสัมภาษณ์เจาะลึก (in-depth interview) จะทำการสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลมาใช้ในการอ้างอิง และอธิบายประเด็นการศึกษา เรื่อง สตรีกับบทบาทในการพัฒนาชุมชน อำเภอศรีเมืองใหม่ โดยผู้ศึกษาใช้วิธีการเข้าไปหาข้อมูลในพื้นที่ (Field Research) และสัมภาษณ์จากผู้สามารถให้ข้อมูลหลัก (KEY - informants) คณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอศรีเมืองใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๑๕ คน (อ้างอิงคำสั่งจังหวัดอุบลราชธานี ที่ ๔๗๖๕๒/๒๕๖๔ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาสตรีอำเภอศรีเมืองใหม่ (กพสอ.) และคณะกรรมการที่ปรึกษา

๑. ความคิดเห็นต่อการพัฒนาชุมชน แบ่งออกเป็น ๓ ประเด็น ดังนี้

ระดับการศึกษา	รายได้	ระยะเวลาที่อยู่อาศัย
สตรีที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทสตรีกับการพัฒนาชุมชนแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการศึกษาจะทำให้บุคคลมีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น มีวิสัยทัศน์ แนวคิด มุมมองและทัศนคติ ในการดำเนินชีวิตที่กว้างขึ้น ไม่ว่าจะ เป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะสตรีที่มีระดับการศึกษาที่สูงจะมีการพัฒนาศักยภาพของสตรีอยู่เสมอ เช่น การเขียนโครงการขอรับการสนับสนุนเงินจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี	สตรีที่มีรายได้แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทสตรีกับการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกัน สตรีที่มีรายได้มากกว่าจะมีมุ่งเน้นด้านเศรษฐกิจ มุ่งเน้นให้สตรีในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะ เป็นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การพัฒนาศักยภาพสตรีในตำบล หมู่บ้าน	สตรีที่มีระยะเวลาที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทสตรีกับการพัฒนาชุมชนไม่แตกต่างกัน ดังนั้นปัจจัยด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่จึงไม่มีผลกับความคิดเห็นต่อบทบาทสตรีกับการพัฒนาชุมชน แต่สตรีที่มีระยะเวลาอยู่อาศัยในชุมชนเป็นระยะเวลานาน จะมีความน่าเชื่อถือมากกว่า

๒. ผลการศึกษาระดับของปัจจัยสนับสนุนของสตรี แบ่งออกเป็น ๔ ด้าน คือ ด้านการรับรู้ ด้านความตระหนัก ด้านการมีส่วนร่วมและด้านผู้นำ ดังนี้

ที่	ด้าน	ผลการศึกษา
๑	ด้านการรับรู้ของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชน	การรับรู้ของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชนต่อการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่านสื่อต่างๆ ทั้งจากสื่อโทรทัศน์ สื่อเสียงตามสายวิทยุ หนังสือพิมพ์ป้ายประชาสัมพันธ์ อินเทอร์เน็ต และแผ่นพับ/ใบปลิว อีกทั้งในปัจจุบันประชาชนยังต้องดำเนินชีวิต

		ด้วยการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ช่วงระยะเวลาของการเสฟสื่อจึงน้อยลงตามไปด้วย จึงทำให้ระดับของการรับรู้ผ่านสื่อต่างๆ นั้นอยู่ในระดับปานกลาง
๒	ด้านความตระหนักของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชน	การประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในขั้นแรก ควรเริ่มที่การใช้จ่ายอย่างประหยัดในครอบครัว หันมาปลูกกิน ทำใช้เอง งดใช้จ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็นซึ่งเป็นความเข้าใจที่ง่าย เห็นได้ชัดจากการทำลองทำ ประชาชนจึงตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ว่า หากทำได้อาจช่วยให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นจริงๆ
๓	ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาชุมชน	มีความสามัคคีกัน และให้ความร่วมมือกับผู้นำชุมชนเป็นอย่างดี มีการเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง ในการประชุมของชุมชนทุกวันที่ ๒๗ ของเดือน นอกจากด้านการมีส่วนร่วมกับผู้นำแล้ว สตรีในชุมชนยังได้ทดลองนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในครอบครัวทั้งในเรื่องของการปลูกผักกินเอง การจัดทำบัญชีครัวเรือน การรักษาความสะอาดของบ้านเรือนและบริเวณบ้าน ตลอดจนการสอดส่องดูแลพฤติกรรมของบุตรหลานให้เป็นคนดี ซื่อสัตย์ มีศีลธรรม
๔	ด้านการปฏิบัติตัวของผู้นำที่มีผลต่อการพัฒนาชุมชน	ผู้ใหญ่บ้าน กลุ่มแกนนำ และปราชญ์ชาวบ้าน เป็นสตรีดังนั้นการเข้าไปให้ความรู้ การจัดประชุมเพื่อขยายผลการเรียนรู้ โดยผู้นำชุมชนจะทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้ ข่าวสารหรือประสบการณ์ด้านเศรษฐกิจพอเพียงแก่สมาชิกเอง

สรุปการศึกษาแนวทางในการพัฒนาบทบาทสตรี ผลการวิจัยเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทสตรี ทั้ง ๔ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม สตรีได้เข้าไปมีบทบาทในระดับมากทั้ง ๔ ด้าน หากจะส่งเสริมให้สตรีเข้ามามีบทบาทมากขึ้นนั้น เป็นสิ่งที่กลุ่มสตรีจะต้องตระหนัก และเต็มใจที่จะกระทำเพิ่มมากขึ้น โดยการทุ่มเทเวลา และความสามารถของตนเองให้มากยิ่งขึ้น แต่สิ่งที่กลุ่มสตรี แกนนำ ผู้ใหญ่บ้านรวมถึงปราชญ์ชาวบ้านต้องการในการพัฒนา ก็คือการได้รับการสนับสนุนเงินทุนค่าตอบแทนการปฏิบัติงาน และเงินทุนส่งเสริมการประกอบอาชีพจากภาครัฐให้ครอบคลุมกับประชาชนทุกกลุ่ม เพื่อที่จะได้มีเงินไปลงทุนประกอบอาชีพให้ได้มากยิ่งขึ้น ส่วนเงินประจำตำแหน่งกลุ่มสตรีคิดว่า หากได้รับแล้วจะทำให้มีความกระตือรือร้นและมีหน้าที่ที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เหมือนเช่นเงินตอบแทนของ อสม. พอมีเงินเดือนให้ อาสาสมัคร อสม. ก็ทำงานได้อย่างเต็มที่มากขึ้น เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า การให้การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐนั้น จะเข้ามาให้การสนับสนุนตามนโยบายที่ได้รับจากส่วนกลางเป็นช่วงเวลา เช่น ช่วงที่ให้การสนับสนุน ส่งเสริมด้าน หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) ก็จะสนับสนุนส่งเสริมในยุคของรัฐบาลหนึ่ง เมื่อผลัดเปลี่ยนรัฐบาล นโยบายนี้ก็หายไป ทำให้การดำเนินการไม่ต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะด้านนโยบาย

๑) จากข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาของกลุ่มสตรี และผู้นำชุมชน ที่ต้องการให้ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน ด้านความรู้ การฝึกอบรม เงินทุน และเงินค่าตอบแทน

ให้มากยิ่งขึ้น จึงเสนอให้ผู้นำชุมชนได้นำข้อเสนอแนะของสตรีในชุมชนเข้าที่ประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้านเพื่อขอ
คำปรึกษาและรับทราบช่องทางการขอความสนับสนุนจากที่ประชุมในระดับอำเภอ หรือระดับจังหวัด
เพื่อจะได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการมากยิ่งขึ้น

๒) หน่วยงานภาครัฐควรให้ความสำคัญอย่างจริงจังกับการต่อเนื่องของการจัดทำโครงการ
ต่างๆ เช่น โครงการหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) โดยการลงพื้นที่เข้าไปติดตามผลการดำเนินงานและ
ทราบความต้องการของประชาชนในพื้นที่ เพื่อจะให้ความช่วยเหลือได้ตรงตามความต้องการของประชาชน
ในแต่ละพื้นที่

๓) หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับบทบาทสตรี และ
ควรมีโครงการให้การสนับสนุนสตรีในหมู่บ้าน ตำบล ไม่ว่าจะเป็นการอบรมพัฒนาบทบาทสตรี
การส่งเสริมบทบาทสตรีให้เท่าเทียมกับผู้ชาย

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรมีการศึกษาในเรื่องเดียวกันนี้ในพื้นที่อื่นๆ เพื่อจะได้ทราบถึงบทบาทสตรีกับการ
พัฒนาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในต่างพื้นที่ เมื่อเกิดความแตกต่างจะได้นำมาเปรียบเทียบและ
เรียนรู้ถึงข้อดีและข้อเสีย และสามารถนำผลการวิจัยที่ได้ไปปรับปรุง พัฒนาส่งเสริมให้ประชาชนน้อมนำ
ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในครัวเรือนมากยิ่งขึ้น

๒) ควรมีการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ใน
ชุมชน เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนา ปัจจัยที่ส่งเสริมการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงใน
ด้านต่างๆ เพื่อจะเกิดผลการพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป

๓) ควรมีการศึกษาปัญหา/อุปสรรค ในการทำงานของผู้นำที่เป็นสตรีและบุรุษ

